

STANOVISKO VLÁDY

k návrhu poslanců Marka Černocho, Petra Adama, Jany Hnykové, Karla Fiedlera, Martina Lanka, Olgy Havlové, Davida Kádnera a Jiřího Štětiny na vydání zákona, kterým se mění zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 453)

Vláda na své schůzi dne 6. května 2015 projednala a posoudila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění pozdějších předpisů, a vyslovila s tímto návrhem **nesouhlas**, a to zejména z těchto důvodů:

1. Stát je povinen zajistit neutrální a nediskriminační přístup ke všem církvím a náboženským společnostem. Aby nedocházelo k nepřipustnému rozdílnému zacházení, je třeba stanovit jasná kritéria a postup, který zaručuje práva účastníků a možnost jejich obrany. Navrhovaná kritéria jsou však natolik obecná, že přiznání oprávnění činí závislé na správním – či spíše politickém – uvážení, přičemž prostor pro toto uvážení je s ohledem na užití příliš obecných a nejasných pojmů neúměrně široký. Dochází tak k posunu z dosavadního povolovacího režimu, kdy církev a náboženská společnost měla po splnění jasně prokazatelných kritérií nárok na přiznání oprávnění, do režimu politického rozhodování, které je fakticky nepřezkoumatelné. Značné pochybnosti z hlediska souladu s ústavním pořádkem ostatně vzbuzuje návrh, aby k omezení náboženské svobody postačily pouhé obavy či podezření z ohrožení v zákoně uvedených hodnot.

2. Výslovné zakotvení tzv. zvláštního postupu v řízení o přiznání zvláštních práv je nadbytečné, neboť tento institut má již dnes oporu v právním řádu České republiky. Ministerstvo kultury jako správní orgán totiž postupuje při získání vyjádření zpravodajských služeb podle § 154 a násl. správního řádu, který je obecným předpisem pro řízení podle zákona o církvích a náboženských společnostech. Speciální úprava tedy není nutná, neboť vyjadřování zpravodajských služeb v řízení o přiznání zvláštních práv církvím a náboženským společnostem umožňuje správní řád.

3. Veřejný pořádek a národní bezpečnost jsou sice legitimními důvody pro rozdílné zacházení, ale tato kritéria jsou uplatňována již v rámci řízení o registraci církve a náboženské společnosti a jsou i důvodem pro zrušení registrace. V rámci správního řízení se k registraci církve a náboženské společnosti ostatně standardně vyjadřují jak Ministerstvo vnitra, tak Bezpečnostní informační služba, a to právě z hledisek veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti. Naproti tomu zahraničně politický zájem České republiky není dostatečným důvodem pro rozdílné zacházení s církvemi a náboženskými společnostmi, resp. s jejich věřícími, a není jako důvod omezení projevu náboženské víry uveden ani v čl. 16 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, který takové důvody stanoví. Sankcí za popírání osobních, politických a jiných práv občanů je zrušení registrace církve a náboženské společnosti, přičemž v úvahu přichází také trestní postih podle zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, případně též trestní postih fyzických osob.

4. Návrh zákona vykazuje i některé další nedostatky. Z předložené podoby návrhu není například zcela zřejmá vazba obecného postupu Ministerstva kultury podle § 14 a nově navrhovaného zvláštního postupu, tedy zda se zvláštní postup použije namísto obecného, nebo jde jen o doplnění obecné úpravy, stejně jako není zcela vyjasněna právní povaha vyjádření zpravodajských služeb a Policie České republiky. Z poměrně kusé důvodové zprávy ostatně vyplývá, že žádajícím orgánem v řízení o přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv má být Ministerstvo vnitra, zatímco v předloženém návrhu zákona je uvedeno Ministerstvo kultury. V návrhu zákona rovněž absentuje právní úprava dokazování v případném soudním řízení na základě žaloby proti rozhodnutí vydanému podle zákona o církvích a náboženských společnostech v rámci řízení o přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv, a to pokud jde o povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích, které byly obsaženy ve vyjádření dotčených orgánů, poskytnutých podle nově navrhovaného ustanovení § 14a.